

Concluziile lucrărilor
Simpozionului Național privind dialogul dintre Teologie, Filosofie și Științe,
intitulat *CUNOAȘTERE, CREDINȚĂ, ADEVĂR*, ediția a VI-a,
organizat de Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea”,
Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad

A. Participanții la ediția a VI-a a Simpozionului Național dedicat Dialogului dintre Teologie, Filosofie și Știință, în urma expunerilor și a interacțiunilor desfășurate pe marginea materialelor prezentate, consideră că în prezent, în spațiul universitar și în aria cercetării din România, există numeroase elemente care indică necesitatea extinderii dialogului dintre reprezentanții (experții) ariilor de cunoaștere filosofică, teologică și științifică. Între aceste elemente, care evidențiază necesitatea dialogului între teologie, filosofie și știință în spațiul românesc actual, menționăm:

- descoperirile din domeniul fizicii, medicinei, dar și din alte domenii conexe și strânsa lor corelație cu datele regăsite în teologia și spiritualitatea ortodoxă;
- necesitatea dialogului dintre teologie, filosofie, știință întrucât evidențiază convergențe relevante pentru toți cei interesați să realizeze o cunoaștere integrativă;
- necesitatea abordărilor apologetice, într-o lume globalizată și secularizată;
- existența unor locuri de convergență unde se întâlnesc gândirea patristică, bazată pe Revelație, reflecția filosofică și descoperirile recente ale științelor;
- existența unor abordări scientiste, sceptice, unilaterale, a unor teme artificiale, prezente în mass-media și în spațiul academic, care își revendică apartenența la dialogul dintre teologie, filosofie și știință;
- o mai bună corelare a obiectivelor cercetării specifice fiecărui domeniu cu nevoile stringente ale omului și cu viața creștină.

B. Interacțiunile de până acum, care au vizat acest dialog desfășurate în programele de profil, de cercetare sau de formare derulate în România, cu finanțare și participare națională și internațională, au evidențiat numeroase aspecte semnificative. Între acestea, subliniem faptul că promovarea unei culturi a dialogului, în care să fie valorificate tradiția teologiei și spiritualității ortodoxe, a reflecției filosofice și a extraordinarelor achiziții ale științei și tehnologiilor recente, întâmpină numeroase provocări. În lucrările simpozionului din acest an, au fost luate în discuții câteva dificultăți la adresa acestui dialog:

- așteptările exagerate privind potențialul tehnologiei informației, inteligenței artificiale și al bio-ingineriei în dezvoltarea de roboți asemănători oamenilor, de „cetățeni” artificiali, în manipularea resurselor vieții pentru crearea structurilor hibride, a circuitelor genetice, a biologiei sintetice etc.;
- limbajul specific fiecărui domeniu necesită explicitări în vederea unei accesibilități și deschideri către orizontul celorlalte discipline;
- riscurile care decurg din echivalarea mărturisirii de credință cu opinii, „bine argumentate”;
- sarcina continuă de precizare a limitelor dialogului dintre teologie, filosofie și știință, pentru a evita riscurile relativizării, sincretismului, integrismului, gnosticismului etc.;

- atacurile noului ateism și a celor care provin dinspre discursul unor filosofilor non-fundaționiste sau anti-religioase;
- insuficiența deschiderii a specialiștilor din cele trei arii de cunoaștere către experiența dialogului dintre teologie, filosofie și știință;
- riscul care decurge din instrumentalizarea explicativă a religiei.

C. În același timp, în numeroase rânduri participanții la lucrările simpozionului și-au exprimat convingerea că dialogul dintre teologie, filosofie și știință, și deschiderea reciprocă a acestor orizonturi de cunoaștere pot aduce numeroase beneficii în spațiul universitar românesc, în viața credinței și la nivelul întregii societăți. Dintre acestea, în concluziile lucrărilor noastre menționăm:

- relevarea relațiilor posibile dintre diferitele domenii de cunoaștere din perspectivă creștin-ortodoxă, dezvăluind totodată dimensiunea duhovnicească a cunoașterii;
- depășirea abordărilor unilaterale, a fragmentării provocate de acestea și conturarea unei înțelegeri mai cuprinzătoare asupra existenței, lumii și vieții;
- schimbul de idei, informații și experiențe, care contribuie la îmbogățirea propriei perspective;
- importanța unei culturi a dialogului în mediul academic și la nivelul societății care poate asigura premisele pentru o mai bună cunoaștere a achizițiilor, expresiilor, termenilor tehnici și înțelesurilor acestora, așa cum sunt ele utilizate în diverse arii de cunoaștere (filosofie, știință și teologie), precum și a potențialului acestora de a contribui la înțelegerea lumii și vieții.

D. În particular, în spațiul cercetării fundamentale, în special a celor care vizează adevărul și cunoașterea, au fost menționate câteva beneficii ale dialogului. Între acestea, au fost menționate:

- descoperirile și rezultatele cercetării științifice dobândesc valențe spirituale;
- relaționarea adevărului, cunoașterii și credinței într-o manieră relevantă pentru viața omului și a lumii;
- lărgirea orizonturilor gnoseologic și epistemologic dincolo de marginile lumii sensibile, prin contribuția experienței duhovnicești;
- omul de știință are nevoie de uimirea filosofică și de experiența credinței pentru a da un sens descoperirilor sale și pentru a putea pune realizările tehnice în slujba semenilor;
- în descoperirile științei și reflecția filosofică, teologul poate găsi elemente care să pună în evidență într-un mod mai elocvent raționalitatea creației, găsind în ele argumente pentru demersul său apologetic.

E. De asemenea, cu privire la științele medicale, au fost luate în discuție contribuții consistente care survin odată cu abordarea dialogică a cunoașterii:

- existența multor rezultate științifice care evidențiază potențialul terapeutic al cultivării virtuților creștine;
- evidențierea rolului pe care îl are viața religioasă la cultivarea caracterului și în structurarea comportamentelor dezirabile și în edificarea unei vieți trăite sub un sens mai înalt.

F. În spațiul teologiei, al reflecției filosofice și al cercetării științifice au fost luate în discuție contribuții importante care rezultă de pe urma abordării dialogice a cunoașterii:

- necesitatea de a contracara tendința existentă astăzi de a desacraliza simbolurile;
- legăturile profunde dintre înțeleșurile teologiei Sfinților Părinți și descrierile legilor fundamentale ale lumii fizice;
- introducerea de către fenomenologie a experiențelor mistice în analiza filosofică actuală, fapt care ar putea constitui o punte de dialog;
- reevaluarea raportului dintre rațiune și credință urmărind asumarea unui mod de viață creștin.

G. În baza acestor elemente, subliniem importanța acțiunilor viitoare, destinate promovării dialogului dintre teologie, filosofie și știință, dialog care să aducă la aceeași masă viața eclesială a credinței, pasiunea cunoașterii, reflecția filosofică și potențialul imens al tehnologiilor, pentru a scoate la iveală întrebunțările cele mai adecvate ale tuturor achizițiilor cunoașterii pentru edificarea omului și a lumii. În acest sens, adresăm o invitație tuturor celor interesați și activi în câmpul cercetării și al educației, în aria învățământului și a culturalizării de masă, să participe la acest dialog.

În legătură cu aceste aspecte, participanții la Simpozion își reafirmă preocuparea pentru dezvoltarea, în viitorul imediat, a unor proiecte și programe de cercetare și educație care să vizeze cooperarea dintre Biserică și Universitate, dintre viața credinței și spațiul academic, pentru a promova o cultură a dialogului și o lărgire a câmpului cunoașterii în mediul universitar și în societatea românească.

Simpozionul Național dedicat dialogului dintre Teologie, Filosofie și Știință reprezintă o platformă de dialog și dezbateră academică, inaugurată în anul 2006, la inițiativa Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române care reunește profesori universitari, cercetători, membri ai Academiei Române, personalități din lumea eclesială, științifică, medicală sau tehnică, preocupați de dialogul dintre teologie, filosofie și știință. Cele șase ediții care s-au desfășurat până în prezent, au reunit participanți din următoarele centre universitare: Arad, București, Cluj Napoca, Constanța, Craiova, Iași, Ploiești, Sibiu și Timișoara.